

**‘INVATA-MA SA MA DESCURC
SINGUR’ – O METODA PEDAGOGICA
ALTERNATIVA**

GHID MONTESSORI PENTRU PARINTI

*“Trebuie să ajutăm copilul să acționeze singur,
să voiască singur, să gândească singur;
aceasta este arta celor ce aspiră să slujească spiritul.”*

Maria Montessori

CUPRINS

1 ISTORICUL METODEI MONTESSORI

2 PRINCIPII IN CLASA MONTESSORI

3 ARIILE CURICULARE

4 DR. MONTESSORI NE AMINTESTE

5 APLICAREA PRINCIPIILOR MONTESSORI ACASA

6 CE-SI DORESTE COPILUL TAU?

1. ISTORICUL METODEI MONTESSORI

Nascuta in 1870 in Italia, Maria Montessori a fost prima femeie care a practicat medicina in Italia dupa absolvirea Facultatii de Medicina a Universitatii din Roma in 1896.

Medic fiind, Dr. Montessori a fost in permanenta legatura cu copiii si a devenit profund interesata de dezvoltarea lor. In urma unei cercetari atente si minutioase, ea a realizat ca micutii isi construiesc propriile lor personalitati pe masura ce interactioneaza cu mediul inconjurator. Deasemenea ea a observat atent modul in care invatau si progresau copiii atunci cand erau lasati sa lucreze in mod liber cu materialele pe care le aveau la dispozitie.

Metoda ei de abordare a educatiei a rezultat dintr-o solida cunoastere a biologiei, psihiatriei si antropologiei. Astfel, ea a studiat copii de toate rasele si culturile din numeroase tari ajungand sa realizeze in cele din urma ca legile dezvoltarii umanitatii sunt valabile oriunde.

Maria Montessori a lucrat intai cu copii cu deficiente si, obtinand cu ei la testele nationale rezultate la fel de bune ca ale celorlalti copii, a realizat ca sistemul de educatie traditional este deficitar si a trecut la studiul educatiei generale.

Maria Montessori si-a deschis prima Casa dei Bambini (Casa Copiilor) intr-unul dintre cele mai sarace cartiere din Roma, pe atunci notoriul Quartiere di San Lorenzo. In 1907 a facut prima demonstratie a beneficiilor educatiei centrate pe copil. Oameni de toate felurile de pe toate continentele au venit sa vada copiii miraculosi ai Mariei Montessori.

Dr. Montessori a fost convinsa ca educatia incepe la nastere si ca primii ani din viata unui copil, fiind cei care-l slefuiesc pe acesta cel mai mult, sunt si cei mai importanti, atat fizic cat si mental. Ea a simtit ca in acesti primi ani, copilul are asa numitele "perioade senzitive" in timpul carora este in mod particular receptiv la anumiti stimuli. Aceasta receptivitate catre anumite lucruri dureaza doar atat cat necesitatea respectiva este implinita.

2. PRINCIPII IN CLASELE MONTESSORI

1. **Miscarea libera stimuleaza cunoasterea:** Dr. Montessori a observat ca gandurile par a fi exprimate de catre maini inainte de a fi puse in cuvinte. Prin urmare in clasa Montessori una din principale activitati este manipularea diverselor obiecte din lemn create special si asta pentru ca, la copiii mici, gandirea si miscarea par sa se ingemaneze.

2. **Copiii iau decizii in mod liber:** Copiii par sa prospere si sa infloreasca atunci cand au posibilitatea de a-si controla propriul mediu. Desi programul Montessori impune limite bine definite ale acestei libertati, copiii Montessori au posibilitatea de a lua mult mai multe decizii decat copiii din clasele traditionale: cu ce si cat timp sa lucreze, cu cine sa lucreze etc.

3. **Interesul sta la baza educatiei:** Al treilea principiu este acela ca cele mai profunde cunostinte se acumuleaza si apar incontextul in care exista un interes profund pentru un anumit subiect. Interesul poate fi de natura personala, cand un individ are un interes deosebit pentru buburuze sau caini, sau poate fi situational, un interes care se iveste in mai multi copii expusi la o anumita activitate sau eveniment. Educatorii Montessori ofera lectiile intr-o maniera care sa-i inspire pe copii, de exemplu prezentand informatie suficienta cat sa starnasca curiozitatea sau utilizand arta dramatica in prezentarile lor.

4. **Recompensele extrinseci sunt evitate:** Dr. Montessori a privit recompensele extrinseci cum ar fi stelutele aurite sau notele ca fiind de natura sa deranjeze si sa intrerupa concentrarea unui copil. Perioadele sustinute de intensa concentrare sunt esentiale in educatia Montessori. Recompensele in acest sistem ar trebui sa fie doar cele interne si sa provina din multumirea copilului care a reusit sa duca la bun sfarsit o activitate.

5. **Se acumuleaza cunostinte cu si de la ceilalti copii:** In scolile traditionale, profesorul livreaza copilului informatia si copiii rareori invata unul de la altul sau direct din materiale (exceptand textele - care de cele mai multe ori ii "spun" copilului in loc sa-l lase pe el sa descopere.) In educatia Montessori copiii pot lucra singuri daca asta este alegerea lor dar se incurajeaza colaborarea, experientele intens sociale si ajutorul reciproc.

6. **Se acumuleaza cunostinte in context:** In scolile traditionale, copiii invata cel mai adesea fara a intelege cum se pot aplica cunostintele lor la orice altceva exceptand testele scolare. In loc sa invete in mare masura de la profesori sau din curriculum, copiii Montessori invata facand. Si pentru ca, in loc sa stea doar sa asculte si sa scrie, acesti copii "fac" lucruri, procesul lor de invatare este mult mai profund si situat in contextul acestor actiuni de manipulare a obiectelor din jurul lor. *Experientia docet.*

7. **Copilul isi exercita vointa liber intr-un cadru limitat:** Cand adultii stabilesc limite clare si lasa copiii sa se desfasoare liberi intre granitele acestor limite, raspunzand cu multa sensibilitate la nevoile copilului, dar totodata mentinand si asteptari ridicate, acesti copii arata un nivel ridicat de maturitate, realizari, empatie si alte calitati. Prin aceasta abordare, Dr. Montessori instituie un stil, asa numit autoritativ, de educatie diferit de metodele autoritare clasice.

8. **Ordinea din clasa determina ordine in minte:** Clasele Montessori sunt extrem de bine organizate, atat fizic (in termeni de aranjament) cat si conceptual (cum sa utilizezi materialele in mod progresiv pentru a obtine un maxim de informatie si cunostinte). Aceasta organizare riguroasa ii face pe unii oameni sa devina sceptici: pare obsesiva. Cu toate acestea, studiile in psihologie sugereaza ca ordinea este esentiala pentru un copil, in procesul de invatare si dezvoltare.

3. ARIILE CURRICULARE

Pornind de la observatiile sale, Dr. Maria Montessori a elaborat materiale, tehnici si arii curriculare specifice, care il ajuta pe fiecare copil sa isi atinga potentialul maxim. Astfel, exista 5 arii curriculare specifice invatamantului Montessori:

1. Viata practica

Copiii au un imbold natural de a lua parte la activitatile zilnice ale vietii de familie. Sarcini simple pentru adulti devin activitati fascinante pentru copil anagajandu-l in procesul de acumulare a aptitudinilor practice. Activitatile de viata practica il ajuta pe copil sa isi coordoneze miscarile, sa fie constient de mediul inconjurator, sa devina independent, ordonat si responsabil.

Activitatile de viata practica includ:

- Activitati preliminare – il ajuta pe copil sa isi perfectioneze coordonarea miscarilor si il pregatesc pentru activitati mai complexe (folosirea lingurii pentru a muta malaiul dintr-un castron intr-altul, turnarea apei in pahar, etc.)
- Activitati legate de mediul inconjurator – il ajuta pe copil sa invete sa respecte si sa ingrijeasca obiectele si spatial in care traieste si invata (curatarea legumelor, stoarcerea portocalei, lustruirea pantofilor, spalarea mesei, maturatul, etc.)
- Ingrijirea propriei persoane – copilul invata regulile de baza ale igienei personale (spalarea mainilor, suflatul nasului, imbracare/dezbracare, nutritie, etc.)
- Respectul pentru ceilalti, politetea – copilul dobandeste aptitudini sociale (mersul frumos, comunicarea, bunele maniere, punerea mesei, comportamentul fata de musafiri, etc.)

2. Dezvoltare senzoriala

Materialele si activitatile din aceasta arie permit copiilor sa isi urmeze tendinta naturala de a clasifica impresiile senzoriale si de a le sorta in functie de marime, forma, culoare, senzatie tactila, sunet si greutate. Fiecare material senzorial pune în evidență o calitate definită, izoland-o si eliminând celelalte diferente. Astfel, cutiile sonore au toate aceeasi marime, aceeasi forma, aceeasi culoare si sunt facute din același material; ele diferă doar prin sunetele pe care copilul le aude când le mișcă.

3. Matematica

Activitatile matematice ajuta copilul sa invete concepte abstracte manipuland obiecte concrete. Fiecare activitate izoleaza o anumita notiune care este integrate apoi in alte activitati pentru a pune baze solide explorarii aritmetice ulterioare. Activitatile matematice initiale include numararea pana la 10 (secventa, cantitate, symbol, combinatii, aritmetica), urmand apoi numerele pana la 20, pana la 100, introducerea in sistemul zecimal, operatiile de adunare, scadere, inmultire si impartire.

4. Dezvoltarea limbajului

In viata unui copil exista o perioada specifica in care acesta, in mod natural si spontan, este capabil de a-si dezvolta limbajul in mod inconstient. Utilizand materialul Montessori, educatorul il ajuta indirect pe copil sa-si imbogateasca si sa-si perfectioneze limbajul. Exerciitiile de limbaj ii ajuta pe copii sa invete sa citeasca si sa scrie, si sa constientizeze sensul cuvintelor.

5. Stiinte si activitati culturale

Un element important in dezvoltarea personalitatii copilului este contactul propriu zis cu realitatea si capacitatea lui de a se implica efectiv in aceasta realitate. Libertatea de care se bucura copilul in

mediul special creat ii permite sa experimenteze, sa observe, si sa manipuleze, sa exploreze, sa perceapa, sa descopere si sa clasifice.

Cand Maria Montessori vorbeste despre stiintele naturale, ea nu se refera numai la cunoasterea fenomenelor naturale, cat mai degraba la o relatie laurica cu natura. Prin intermediul lectiilor de arta, copilul invata despre cultura sa. In cadrul acestei arii curriculare, copiii beneficiaza de lectii despre istorie, geografie, biologie, arta, muzica.

4. DR. MONTESSORI NE AMINTESTE

- ✓ Fiecare copil crește și se dezvoltă într-un ritm diferit de al celorlalți – iar acest ritm se schimbă în timp; așadar, compararea copiilor de aceeași vârstă nu este utilă și poate duce la anxietăți nejustificate.
- ✓ La grădiniță/scoală Montessori copiii sunt încurajați, dirijați nu împinși de la spate. Același lucru ar trebui să se întâmple și acasă.
- ✓ Stabiliți reguli și limite acceptabile, flexibile, pe care copilul dvs să le poată accepta și respecta ușor. Aceasta îi dă copilului un simț al siguranței în mediul său și în relația cu ceilalți.
- ✓ Nu faceți nimic pentru copilul dvs din ceea ce poate să facă și singur.
- ✓ Arătați-i fiecare activitate încet și simplu, cu cuvinte puține și lăsați-l să se încerce. Lăsați-i timp să exerseze. Lăsați-l să folosească obiecte utilizate de adulți.
- ✓ Nu vorbiți niciodată urât despre un copil nici în prezența lui, nici în absența lui. Concentrați-vă la sprijinirea lui pentru a-și întări și dezvolta ceea ce are bun.
- ✓ Fiți disponibil când are nevoie de dvs.
- ✓ Respectați copilul când face o greșeală pe care o poate corecta pe loc sau mai târziu.
- ✓ Fiți ferm și nu-i permiteți să maltrateze obiectele, alți copii, alți oameni sau pe sine.
- ✓ Respectați momentele de odihnă ale copilului. Nu-l forțați să facă vreo activitate în asemenea momente.
- ✓ Tratați-vă copilul cu respect și oferiți-i ce aveți mai bun în dvs.

5. APLICAREA PRINCIPIILOR MONTESSORI ACASA

Speram ca aceste randuri va vor da o idee despre modalitati de a aplica filozofia Montessori intr-un mediu diferit de cel al scolii. Fiecare camin este un loc unic pentru familie, nu un substitut al scolii. Va oferim cateva sugestii din care puteti sa alegeti ceea ce se potriveste stilului dvs. de viata.

- ✓ Oferiti-i copilului propriul sau spatiu de lucru cu masuta si cateva obiecte utile.
 - ✓ Introduceti fiecare noua activitate incet si simplu. Lasati-i suficient timp copilului sa devina familiar cu acea activitate inainte de a introduce o alta.
 - ✓ Aranjati camera copilului in spiritul ordinii si al simplitatii. Puneti rafturi pentru jucarii si lasati atatea jucarii cat pot fi aranjate ordonat. Schimbati jucariile din cand in cand, prin rotatie.
 - ✓ Ganditi-va la dimensiunile copilului: puneti la nivelul sau o parte din mobila, un cuier sau o agatatoare, intrerupatoarele de lumina.
 - ✓ Alocati spatiu pentru lucrurile sale si marcati acel spatiu intr-un mod usor de recunoscut.
 - ✓ Oferiti-i copilului propriile sale materiale de curatat accesibile lui: maturica, perie, buete, carpa.
 - ✓ Puneti o oglinda la nivelul ochilor copilului.
 - ✓ Dati-i copilului posibilitatea de a privi pe geam singur.
 - ✓ Ajutati-l pe copil sa invete sa numeasca toate obiectele din casa.
- Limitati timpul petrecut de copil in fata televizorului.
Limitati, supravegheati si controlati utilizarea computerului de catre copil.
- ✓ Lasati-l pe copil sa faca unele dintre urmatoarele activitati de viata practica:

Sa toarne apa sau suc in pahare la masa
Sa spele fructe si legume
Sa ude plantele
Sa spele sau sa clateasca vasele murdare
Sa sorteze sis a impacheteze rufele
Sa puna sau sa stranga masa
Sa curete oglinda sau un geam
Sa stearga praful
Sa lustruiasca argint, mobile sau pantofi
Sa pliveasca buruienile din gradina
Sa mature
Sa stranga frunzele uscate cu grebla
Sa ingrijeasca un animal

Sa se pieptene singur
Sa isi puna frumos hainele cand se dezbraca
Sa se imbrace/dezbrace cu ajutor putin/deloc
Sa isi aleaga singur hainele
Sa se spele singur pe dinti
Sa se spele singur pe maini
Sa dea mana in semn de salu
Sa comande singur la restaurant
Sa ofere ceva unui musafir
Sa vorbeasca la telefon politicos
Sa isi faca singur patul
Sa faca ordine in camera sa
Sa ajute la despachetarea si sortarea cumparaturilor

6. CE-SI DORESTE COPILUL TAU?

1. Nu ma rasfata. Stiu prea bine ca nu trebuie sa am tot ce cer. Doar te incerc.
 2. Nu iti fie teama sa fii ferm cu mine. Prefer sa fii asa ca sa stiu cum stau lucrurile.
 3. Nu folosi forta cu mine. Asta nu ma invata decat ca puterea este totul. Cooperez mai bine daca ma dirijezi.
 4. Nu fi inconsecvent. Asta imi creeaza confuzie si voi incerca si mai des sa vad de cate ori pot sa imi fac de cap.
 5. Nu imi promite daca nu e poti tine de cuvint. Asta m-ar descuraja sa mai am incredere in tine.
 6. Nu ceda provocarilor mele atunci cand spun sau fac prostii special ca sa te supar. Altfel voi mai lupta pentru asemenea 'victorii'.
 7. Nu te supara rau cand iti spun "Nu te mai iubesc." Nu o cred cu adevarat dar o spun ca sa iti para rau pentru ce mi-ai facut.
 8. Nu ma face sa ma simt mai mic decat sunt. S-ar putea sa ma duc in extrema cealalta si sa fac pe 'barosanul'.
 9. Nu face tu pentru mine ceea ce pot sa fac si eu singur. Asta ma face sa ma simt ca un bebelus si s-ar putea sa profit si sa fac din tine sluga mea.
 10. Nu da mai multa atentie decat trebuie 'proastelor mele obiceiuri' ca sa nu ma incurajezi sa le practice in continuare.
 11. Nu ma corecta in fata altor oameni. Sunt mult mai atent la tine daca imi vorbesti calm intre patru ochi.
 12. Nu incerca sa imi comentezi comportamentul in mijlocul unui conflict. Nu stiu din ce motiv nu aud prea bine in acel moment si cooperez foarte slab. Ia masurile pe care le crezi necesare dar discutam mai tarziu despre ce s-a intamplat.
 13. Nu-mi tine pledoarii. Nici nu stii cat de bine stiu ce e bine si ce e rau.
 14. Nu ma face sa ma simt de parca greselile mele ar fi pacate capitale. Trebuie sa invat sa fac greseli fara sa ma simt de parca n-as fi bun de nimic.
 15. Nu ma cicali. Daca o faci, voi fi nevoit sa ma protejez prefacandu-ma ca sunt surd.
 16. Nu-mi cere explicatii pentru comportamentul meu gresit. Zau ca nu stiu de ce am facut prostioara.
 17. Nu ma taxa prea tare cand sunt sincer, ca altfel ma sperii si incep sa spun minciuni.
 18. Nu uita ca imi place sa experimentez si invat din asta. Asa ca obisnuieste-te cu ideea.
 19. Nu ma scuti de consecintele faptelor mele. Trebuie sa invat din experienta.
 20. Nu da atentie exagerata micilor mele dureri si accidente. S-ar putea sa invat ca daca sunt bolnav capat multa atentie.
 21. Nu amana sau ocoli raspunsurile cand iti pun intrebari INCOMODE. Daca o faci, vei vedea ca nu am sa te mai intreb si am sa imi caut raspunsurile in alta parte.
 22. Pe de alta parte, nu imi raspunde cand pun intrebari prostesti. Pur si simplu vreau sa imi dai atentie.
 23. Sa nu cumva sa crezi ca este sub demnitatea ta sa imi ceri scuze. Scuzele sincere ma fac sa ma simt surprinzator de apropiat de tine.
 24. Sa nu sugerezi vreodata ca tu esti perfect sau infailibil. Ma face sa vreau sa ating un prag prea inalt pentru mine.
 25. Daca nu ai mult timp de petrecut cu mine, nu te intrista. Important este cum petrecem timpul acela impreuna.
 26. Cred ca nu mai este nevoie sa iti mai spun cat de bine imi fac intelegerea ta si incurajarea ta.
- TRATEAZA-MA ASA CUM ITI TRATEZI PRIETENII SI ASTFEL ITI VOI FI PRIETEN.
NU UITA CA INVAT MAI BINE DE LA UN MODEL DECAT DE LA UN CRITIC.

* Tradus si adaptat din 'King's Business Magazine' publicat de *Bible Institute of California*.